

SENAT
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
VIII KADENCJA

Warszawa, dnia 18 listopada 2014 r.

Druk nr 704 S

SPRAWOZDANIE

KOMISJI USTAWODAWCZEJ

oraz

KOMISJI PRAW CZŁOWIEKA, PRAWORZĄDNOŚCI I PETYCJI

**o projekcie ustawy o zmianie ustawy o państwowej kompensacie przysługującej ofiarom
niektórych przestępstw (druk nr 704)**

Marszałek Senatu w dniu 5 sierpnia 2014 r. skierował do Komisji Ustawodawczej oraz Komisji Praw Człowieka, Praworządności i Petycji projekt ustawy w celu rozpatrzenia go w pierwszym czytaniu.

Komisje na wspólnych posiedzeniach w dniach 24 września oraz 18 listopada 2014 r. rozpatrzyły w pierwszym czytaniu przedstawiony przez wnioskodawców projekt ustawy, wprowadziły do niego poprawki i wnoszą o przyjęcie przez Senat jednolitego, załączonego projektu ustawy o zmianie ustawy o państwowej kompensacie przysługującej ofiarom niektórych przestępstw oraz ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz projektu uchwały w sprawie wniesienia do Sejmu tego projektu ustawy.

Przewodniczący Komisji
Praw Człowieka, Praworządności i Petycji
(-) Michał Seweryński

Przewodniczący Komisji
Ustawodawczej
(-) Piotr Zientarski

UCHWAŁA
SENATU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

z dnia

**w sprawie wniesienia do Sejmu projektu ustawy o zmianie ustawy o państwowej
kompensacie przysługującej ofiarom niektórych przestępstw oraz ustawy
– Kodeks postępowania cywilnego**

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Senat wnosi do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej projekt ustawy o zmianie ustawy o państwowej kompensacie przysługującej ofiarom niektórych przestępstw oraz ustawy – Kodeks postępowania cywilnego.

Jednocześnie upoważnia senatora Piotra Zientarskiego do reprezentowania Senatu w pracach nad projektem.

U S T A W A

z dnia

o zmianie ustawy o państwowej kompensacie przysługującej ofiarom niektórych przestępstw oraz ustawy – Kodeks postępowania cywilnego

Art. 1. W ustawie z dnia 7 lipca 2005 r. o państwowej kompensacie przysługującej ofiarom niektórych przestępstw (Dz. U. Nr 169, poz. 1415, z 2008 r. Nr 96, poz. 608 oraz z 2009 r. Nr 79, poz. 665) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) tytuł ustawy otrzymuje brzmienie:
„o państwowej kompensacie przysługującej ofiarom niektórych czynów zabronionych”;
- 2) w art. 2 pkt 1–3 otrzymują brzmienie:
  - „1) ofiara – osobę fizyczną, która na skutek czynu zabronionego:
    - a) poniosła śmierć,
    - b) doznała ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, naruszenia czynności narządu ciała lub rozstroju zdrowia, trwających dłużej niż 7 dni;
  - 2) osoba najbliższa – małżonka lub osobę pozostającą z ofiarą we wspólnym pożyciu, wstępnego lub zstępnego ofiary oraz osobę pozostającą z ofiarą w stosunku przysposobienia;
  - 3) osoba uprawniona:
    - a) osobę najbliższą ofiary, o której mowa w pkt 1 lit. a,
    - b) ofiarę, o której mowa w pkt 1 lit. b.”;
- 3) w art. 3 część wspólna otrzymuje brzmienie:
„– będące skutkiem czynu zabronionego, o którym mowa w art. 2 pkt 1.”;
- 4) art. 4 otrzymuje brzmienie:
„Art. 4. Kompensatę przyznaje się, jeżeli czyn zabroniony został popełniony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na szkodę osoby mającej miejsce stałego pobytu na tym terytorium lub na terytorium innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej.”;
- 5) art. 5 otrzymuje brzmienie:
„Art. 5. 1. Kompensatę przyznaje się jedynie wówczas i w takiej wysokości, w jakiej osoba uprawniona nie może uzyskać pokrycia utraconych zarobków, innych środków utrzymania lub kosztów, o których mowa w art. 3 pkt 2 i 3, od sprawcy lub

sprawców czynu zabronionego, z tytułu ubezpieczenia lub ze środków pomocy społecznej, niezależnie od tego czy sprawca lub sprawcy czynu zabronionego zostali wykryci, oskarżeni lub skazani.

2. Warunkiem ubiegania się o kompensatę jest złożenie przez osobę uprawnioną odpisu zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa.”;

6) art. 6 otrzymuje brzmienie:

„Art. 6. 1. Kompensata nie może przekroczyć 25 000 zł.

2. Jeżeli w sprawie o przyznanie kompensaty sąd uzna, że ściśle udowodnienie wysokości żądania jest niemożliwe lub nader utrudnione, może w orzeczeniu zasądzić odpowiednią sumę według swej oceny, opartej na rozważeniu wszystkich okoliczności sprawy.”;

7) uchyla się art. 7;

8) po art. 7 dodaje się art. 7a w brzmieniu:

„Art. 7a. 1. Kompensaty nie przyznaje się lub przyznaje w zmniejszonej wysokości, proporcjonalnie do stopnia przyczynienia się ofiary do popełnienia czynu zabronionego, o którym mowa w art. 2 pkt 1.

2. Kompensaty nie przyznaje się, jeżeli ofiara była współsprawcą czynu zabronionego, z którego skutku wywodzi swoje prawo do kompensaty, lub godziła się na ryzyko doznania skutków czynu zabronionego, o którym mowa w art. 2 pkt 1.”;

9) w art. 8:

a) ust. 1 i 2 otrzymują brzmienie:

„1. Organem właściwym w sprawach o przyznanie kompensaty jest sąd rejonowy, właściwy ze względu na miejsce stałego pobytu osoby uprawnionej, zwany dalej „organem orzekającym”. W postępowaniu przed organem orzekającym w sprawach nieuregulowanych w ustawie stosuje się przepisy Kodeksu postępowania cywilnego o postępowaniu nieprocesowym. Czynności w sprawach o przyznanie kompensaty mogą wykonywać referendarze sądowi. Na orzeczenie referendarza przysługuje skarga do sądu.

2. Jeżeli nie można ustalić miejsca stałego pobytu osoby uprawnionej lub osoba ta ma miejsce stałego pobytu na terytorium innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej, właściwy jest sąd, w którego okręgu popełniono czyn zabroniony, o którym mowa w art. 2 pkt 1.”;

b) po ust. 4 dodaje się ust. 4a w brzmieniu:

„4a. Jeżeli osobą uprawnioną jest osoba nieporadna, w szczególności ze względu na wiek lub stan zdrowia, jej prawa może wykonywać osoba, pod której pieczęć osoba uprawniona pozostaje.”,

c) ust. 5 i 6 otrzymują brzmienie:

„5. Wniosek o kompensatę składa się do organu orzekającego w terminie 3 lat od dnia ujawnienia się skutków czynu zabronionego, nie później jednak niż 5 lat od dnia jego popełnienia, pod rygorem wygaśnięcia uprawnienia do żądania kompensaty.

6. Uczestnikami postępowania są wyłącznie osoba uprawniona i prokurator.”;

10) w art. 9 ust. 1–3 otrzymują brzmienie:

„1. Wniosek o kompensatę zawiera:

- 1) imię, nazwisko i adres miejsca stałego pobytu osoby uprawnionej, a w przypadku, gdy ofiara poniosła śmierć, także jej ostatni adres stałego pobytu;
- 2) numer identyfikacyjny PESEL osoby uprawnionej oraz ofiary, która poniosła śmierć, jeżeli go posiadają albo posiadały;
- 3) wskazanie daty i miejsca popełnienia czynu zabronionego stanowiącego podstawę ubiegania się o kompensatę i jego zwięzły opis, z podaniem skutków;
- 4) informację o rodzaju i wysokości poniesionych kosztów oraz utraconych zarobków lub innych środków utrzymania;
- 5) oświadczenie osoby uprawnionej, złożone pod rygorem odpowiedzialności karnej, o nieuzyskaniu odszkodowania lub świadczenia ze źródeł lub tytułów, o których mowa w art. 5 ust. 1;
- 6) uprzedzenie o odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia, o którym mowa w pkt 5 oraz w ust. 3.

2. Do wniosku o kompensatę należy dołączyć odpis zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa, odpisy orzeczeń wydanych w postępowaniu karnym, odpisy zaświadczeń lekarskich lub opinii biegłych dotyczących doznania przez ofiarę uszczerbku na zdrowiu oraz inne dokumenty potwierdzające informacje zawarte we wniosku.

3. Jeżeli o kompensatę ubiega się osoba uprawniona, o której mowa w art. 2 pkt 3 lit. a, dołącza do wniosku dokumenty potwierdzające fakt pozostawiania osobą najbliższą lub złożone pod rygorem odpowiedzialności karnej oświadczenie o pozostawianiu z ofiarą, która poniosła śmierć, we wspólnym pożyciu.”;

11) art. 10 otrzymuje brzmienie:

„Art. 10. 1. Organem pomocniczym w Rzeczypospolitej Polskiej właściwym w sprawie uzyskania kompensaty przez ofiarę czynu zabronionego popełnionego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest prokurator prowadzący postępowanie przygotowawcze w sprawie o czyn zabroniony, o którym mowa w art. 2 pkt 1.

2. Organem pomocniczym w Rzeczypospolitej Polskiej właściwym w sprawie uzyskania kompensaty przez posiadającą miejsce stałego pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej ofiarę czynu zabronionego popełnionego na terytorium innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej jest prokurator okręgowy, w którego okręgu osoba uprawniona ma stałe miejsce pobytu.

3. Organ pomocniczy, o którym mowa w ust. 1, udziela osobie uprawnionej niezbędnych informacji w zakresie możliwości i warunków ubiegania się o kompensatę przyznaną przez organ orzekający w Rzeczypospolitej Polskiej, udostępnia wzór formularza wniosku o przyznanie kompensaty oraz udziela ogólnej pomocy i informacji co do sposobu wypełnienia wniosku.

4. Organ pomocniczy, o którym mowa w ust. 2, udziela osobie ubiegającej się o przyznanie kompensaty w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej niezbędnych informacji w zakresie możliwości i warunków ubiegania się o kompensatę przyznaną przez organy orzekające w innych państwach członkowskich Unii Europejskiej, gdy czyn zabroniony został popełniony na terytorium tych państw, udostępnia odpowiedni wzór formularza wniosku oraz udziela ogólnej pomocy i informacji co do sposobu wypełnienia wniosku.”;

12) art. 11 otrzymuje brzmienie:

„Art. 11. W sprawach, w których zapadło orzeczenie o odmowie przyznania kompensaty, przysługuje prawo wniesienia skargi kasacyjnej.”;

13) uchyla się art. 13;

14) art. 14 otrzymuje brzmienie:

„Art. 14. 1. W razie przyznania osobie uprawnionej kompensaty Skarb Państwa ma roszczenie zwrotne do sprawcy lub sprawców przestępstwa, na skutek którego ofiara poniosła śmierć albo doznała ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, naruszenia czynności narządu ciała lub rozstroju zdrowia.

2. Sprawcy, o których mowa w ust. 1, ponoszą odpowiedzialność solidarną z tytułu roszczenia zwrotnego na rzecz Skarbu Państwa.

3. Powództwo dotyczące roszczeń, o których mowa w ust. 1, wytacza w postępowaniu cywilnym prokurator.”;

15) w art. 15 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Organ pomocniczy, o którym mowa w art. 10 ust. 2, przyjmuje i niezwłocznie przekazuje wnioski o kompensatę, wraz z niezbędną dokumentacją, organom orzekającym w innych państwach członkowskich Unii Europejskiej, wykorzystując w tym celu formularz opracowany przez Komisję Europejską.”;

16) w art. 16 w ust. 1 wprowadzenie do wyliczenia otrzymuje brzmienie:

„Organ pomocniczy, o którym mowa w art. 10 ust. 2, na wniosek organów orzekających w innych państwach członkowskich Unii Europejskiej:”.

Art. 2. W ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2014 r. poz. 101, z późn. zm.¹⁾) w art. 753¹:

1) w § 1 dodaje się pkt 9 w brzmieniu:

„9) przyznanie państwowej kompensaty przysługującej ofiarom niektórych czynów zabronionych, w części na pokrycie niezbędnych kosztów leczenia, rehabilitacji lub pogrzebu.”;

2) § 2 i 3 otrzymują brzmienie:

„§ 2. W sprawach wymienionych w § 1, z wyjątkiem spraw, o których mowa w pkt 9, sąd udziela zabezpieczenia po przeprowadzeniu rozprawy.

§ 3. W sprawach wymienionych w § 1 w pkt 1, 2 i 9 do udzielenia zabezpieczenia nie jest wymagane uprawdopodobnienie interesu prawnego.”.

Art. 3. Do postępowań w sprawach wniosków o kompensatę złożonych w trybie przepisów ustawy, o której mowa w art. 1, przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy, a także w sprawach wypłat oraz zwrotu przyznanych na podstawie tych przepisów kompensat, stosuje się przepisy dotychczasowe.

Art. 4. Ustawa wchodzi w życie po upływie trzech miesięcy od dnia ogłoszenia.

---

¹⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2014 r. poz. 293, 379, 435, 567, 616, 945, 1091, 1161, 1296 i 1585.

UZASADNIENIE

1. Wyjaśnienie potrzeby i celu ustawy

Przedmiotem niniejszej nowelizacji jest gruntowna przebudowa przepisów ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o państwowej kompensacie przysługującej ofiarom niektórych przestępstw (Dz. U. Nr 169, poz. 1415), której potrzeba wynika z praktyki orzecniczej sądów związanej z realizacją tej ustawy, w zakresie wynikającym z informacji o działalności Rzecznika Praw Obywatelskich za rok 2012 wraz z uwagami o stanie przestrzegania wolności i praw człowieka i obywatela.

W stanowisku skierowanym do Marszałka Senatu RP Rzecznik Praw Obywatelskich wyraził poważny niepokój, wynikający z obserwacji efektywności wykonywania przedmiotowej ustawy i stwierdził, że ustawa o państwowej kompensacie przysługującej ofiarom niektórych przestępstw, nie tylko nie gwarantuje skutecznej pomocy osobom pokrzywdzonym przestępstwem, ale często powoduje ich wtórną wiktymizację.

W tym stanie rzeczy Rzecznik Praw Obywatelskich zaapelował o rozważenie podjęcia działań, które spowodowałyby naprawę tego niepożądanego stanu prawnego tak, by prawa ofiar przestępstw i ich godność były należycie chronione.

Celem poniżej omówionej nowelizacji jest poszerzenie zakresu podmiotowego ustawy, usunięcie lub zmiana przepisów niejasnych, sprzecznych z wiążącym Polskę prawem międzynarodowym, dodanie unormowań, które podwyższą maksymalną kwotę kompensaty, umożliwią domaganie się zaliczki na poczet koniecznych wydatków bieżących, wydłużą termin do składania wniosku o wypłatę kompensaty, wprowadzą prawo występowania o wypłatę kompensaty osobie, pod której pieczęą pozostaje ofiara przestępstwa oraz poprzez zmianę właściwości miejscowej organu orzekającego i organu pomocniczego uproszczą dochodzenie kompensat osobom poszkodowanym przestępstwem.

2. Rzeczywisty stan w dziedzinie, która ma zostać uregulowana

Analiza przepisów ustawy wykazała, że wiele przepisów ustawy o państwowej kompensacie przysługującej ofiarom niektórych przestępstw, jest niezgodnych z prawem unijnym, a wiele wzajemnie ze sobą sprzecznych, do takiego stopnia, że dostęp do kompensaty państwowej stał się w praktyce iluzoryczny.

Z przedłożonych Senatowi informacji na temat działania ustawy wynika, że sądy rozpatrzyły (w latach 2006-2013) łącznie 1449 wniosków, przyznając kompensatę w 350 przypadkach, co stanowi 1/5 ogółu załatwionych spraw i oznacza przyznanie średnio 44 kompensaty rocznie.

Przewidywane w ustawie budżetowej m. in. na ten cel środki w wys. 70 mln. zł wykorzystywane były w 0,2% przewidywanej sumy (w samym 2013 r. było to 0,4%).

Takie efekty realizacji przepisów ustawy wynikają z niedoskonałości przepisów oraz licznych nieprawidłowości postępowań prowadzonych w tych sprawach. Do najpoważniejszych słabości rozwiązań przyjętych w ustawie zaliczyć należy:

- 1) brak możliwości złożenia wniosku o przyznanie kompensaty przez osobę najbliższą, w sytuacji, gdy ofiara w wyniku przestępstwa stała się całkowicie niesprawna, a jednocześnie nie jest ubezwłasnowolniona;
- 2) brak możliwości uzyskania zaliczki na pokrycie kosztów związanych z usuwaniem szkód powstałych wskutek przestępstwa i preferowanie osób zamożnych, poprzez żądanie uprzedniego wydatkowania kwot i przedstawiania sądowi rachunków już zrealizowanych świadczeń;
- 3) zbyt krótki termin na złożenie wniosku o kompensatę;
- 4) zbyt niskie kwoty przyznawanych kompensat i niejednorodność orzekanych kwot w podobnych przypadkach, co wynikać może z braku taryfikatora świadczeń oraz braku dolnej granicy kompensaty, w efekcie, bardzo często koszty postępowania znacznie przekraczają wartość przyznanej kompensaty.

3. Różnice pomiędzy dotychczasowym a przewidywanym stanem prawnym

Projektowana nowelizacja ustawy ma na celu kompleksowe przemodelowanie poszczególnych przepisów ustawy.

Wiele spośród zaproponowanych rozwiązań ma swoje źródło w aktach prawa międzynarodowego, które wytyczają drogę pomocy ofiarom przestępstw w ustawodawstwach krajowych.

Pierwszym z tych aktów prawnych jest Europejska konwencja o kompensacji dla ofiar przestępstw popełnionych z użyciem przemocy z dnia 24 listopada 1983 r. zwana dalej „Konwencją”. Niestety do chwili obecnej Polska, będąc członkiem Rady Europy, Konwencji tej nie ratyfikowała. Konwencja ustanowiła jako podstawową zasadę funkcjonowania

systemu kompensat zasadę jego subsydiarności, czyli uczestniczenia przez państwo w kompensowaniu ofiar jedynie wówczas, gdy uzyskanie pełnej kompensaty z innych źródeł nie jest możliwe. Kompensata powinna być wypłacona przez to państwo, na którego terytorium miało miejsce przestępstwo, bez względu na to czy sprawca może być oskarżony i ukarany. Kompensata powinna przysługiwać osobom, które doznały poważnego uszkodzenia ciała albo osobom najbliższym ofiar, które w wyniku przestępstwa poniosły śmierć.

Podobne założenia leżały u podstaw opracowania przez Unię Europejską Dyrektywy Rady 2004/80/WE z dnia 29 kwietnia 2004 r (Dz. Urz. UE L 261 z 6.08.2004) odnoszącej się do kompensaty dla ofiar przestępstw (dalej zwana „Dyrektywą”). Zgodnie z pkt 7 Preambuły „Dyrektywa ustanawia system współpracy w celu ułatwienia ofiarom przestępstw dostępu do kompensaty w sytuacjach transgranicznych, który powinien działać na podstawie systemów Państw Członkowskich dotyczących kompensaty dla ofiar umyślnych przestępstw z użyciem przemocy, popełnionych na ich terytoriach. Dlatego też mechanizm kompensaty powinien istnieć we wszystkich Państwach Członkowskich.”. W dalszym ciągu, w pkt 8 Preambuły stwierdza się, że większość Państw Członkowskich ustanowiła już system kompensaty wypełniając swoje zobowiązania na mocy Konwencji. Dyrektywa zobowiązywała te państwa, które nie miały krajowego systemu kompensacyjnego, do utworzenia go do 1 lipca 2005 r. Polska należała do tej grupy państw.

Ustawa o państwowej kompensacie przysługującej ofiarom niektórych przestępstw (zwana dalej „ustawą o kompensacie”) została uchwalona dnia 7 lipca 2005 r., jednakże przepisy ustawy mają zastosowanie do przestępstw popełnionych od dnia 1 lipca 2005 r. Założeniem ustawy było wypełnienie międzynarodowych standardów minimalnych przewidzianych w Konwencji i Dyrektywie.

Ustawa reguluje kwestie wewnątrz krajowego mechanizmu kompensacyjnego oraz kwestie współpracy między państwami unijnymi w transgranicznych sprawach kompensacyjnych, które dotyczą uzyskiwania kompensat z tytułu doznania uszczerbku będącego wynikiem przestępstwa popełnionego na terytorium jednego z państw Unii Europejskiej.

Ponieważ skuteczność dochodzenia kompensat jest znacznie utrudniona ze względu na skomplikowane wymogi ustawy oraz mocno sformalizowane i długotrwałe postępowanie proponuje się wprowadzenie szeregu zmian, które powinny pozwolić na rozpoznawanie spraw bez zbędnej zwłoki i wypłatę wyższych niż do tej pory kwot kompensaty.

Pierwsza z wprowadzanych zmian (art. 1 pkt 1) polega na rezygnacji w tytule i w treści ustawy z pojęcia „przestępstwa” na rzecz „czynu zabronionego”. Zabieg taki jest konieczny ze względu na możliwość występowania z wnioskiem o przyznanie kompensaty w sytuacji, gdy sprawca czynu nie może być oskarżony ani skazany.

Określenie „czyn zabroniony” oznacza zachowanie o znamionach określonych w ustawie karnej, natomiast nie zawiera innych elementów koniecznych do stwierdzenia przestępstwa. Termin ten stosuje się również do takich zachowań, w których sprawcy nie można przypisać winy. Przestępstwem zaś, jest czyn zabroniony pod groźbą kary przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełnienia, którego społeczna szkodliwość nie jest znikoma, jeśli sprawcy można przypisać winę w czasie czynu (art. 1 Kodeksu karnego).

Konwencja w art. 2 w ust. 2 przyznaje ofiarom prawo do kompensaty nawet wówczas, gdy przestępca nie może być oskarżony lub ukarany lub w ogóle nie jest znany.

W nowym brzmieniu przepisów ustawy, dzięki użyciu sformułowania „czyn zabroniony”, z faktu niemożności pociągnięcia sprawcy czynu do odpowiedzialności karnej za przestępstwo, nie będzie można wywodzić skutku w postaci braku prawa ofiary do występowania o przyznanie kompensaty.

Kolejne wprowadzane w ustawie zmiany (art. 1 pkt 2) dotyczą jej art. 2, w którym zamieszczony jest słowniczek. Zmianie ulegną definicje „ofiary”, „osoby najbliższej” oraz „osoby uprawnionej”. Nowe definicje w sposób przejrzysty określają krąg podmiotowy ustawy o kompensacie.

Rozbicie punktu 1 w art. 2 ustawy o kompensacie, zawierającego definicję „ofiary”, na dwie litery służy precyzyjnemu zdefiniowaniu zakresu pojęcia „osoby uprawnionej”, w przypadku, gdy ofiara zmarła.

Przepis art. 2 pkt 1 lit. b zmienianej ustawy określa jedno z podstawowych kryteriów, pozwalających na ubieganie się o kompensatę. Jest nim wystąpienie u ofiary czynu zabronionego ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, naruszenia czynności narządu ciała lub rozstroju zdrowia, o których mowa w art. 156 § 1 lub w art. 157 § 1 Kodeksu karnego. Ta przesłanka prawa ubiegania się o kompensatę zostanie zastąpiona sformułowaniem ogólnym, bez powoływania się na konkretne przepisy ustawy karnej. Zabieg taki wynika z zakresu unormowań Konwencji i Dyrektywy.

Dyrektywa dotyczy kompensaty dla ofiar przestępstw umyślnych i nie przewiduje ograniczeń w dostępie do kompensaty w postaci kryterium wystąpienia określonych skutków przestępstwa. Konwencja zaś zezwala na ubieganie się o kompensatę przez osoby, które ucierpiały zarówno na skutek przestępstwa umyślnego jak i nieumyślnego popełnionego z użyciem przemocy, które doznały uszkodzenia ciała lub uszczerbku na zdrowiu albo dla osób najbliższych tych ofiar, które poniosły śmierć.

Poszczególne państwa nie mogą ograniczać dostępu do kompensaty, powołując się na poszczególne przepisy ustaw karnych, gdyż sama Konwencja i Dyrektywa tego nie czynią.

Kolejna zmiana dotycząca art. 2 pkt 2 usuwa z przepisu warunek wystąpienia z wnioskiem o kompensatę w postaci pozostawania osoby najbliższej na utrzymaniu ofiary, która w wyniku czynu zabronionego poniosła śmierć.

„Pozostawanie na czyimś utrzymaniu” ma miejsce jedynie wtedy, gdy nie posiada się żadnego majątku ani źródła własnego dochodu, albo też dochód w takiej wysokości, że nie pozwala na samodzielne zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych. Dzieci pozostają na utrzymaniu rodziców, zatem w przypadku śmierci rodzica kompensata im przysługuje, natomiast w sytuacji odwrotnej tj, w wypadku śmierci dziecka, rodzice nie uzyskują prawa do kompensacji, tak samo w przypadku śmierci wstępnych, którzy nie pozostają na utrzymaniu swoich dorosłych dzieci.

W praktyce podnoszono krytyczne uwagi pod adresem takiego rozwiązania, co wynika z braku racjonalnego powodu różnicowania uprawnień kompensacyjnych wśród najbliższych i podważania w ten sposób odwiecznej tradycji i moralnego obowiązku grzebania najbliższych zmarłych (za St. Jagodzińskim „Praktyka przyznawania świadczeń na podstawie ustawy z 7.07.2005 r. o państwowej kompensacie przysługującej ofiarom niektórych przestępstw” Prawo w działaniu, Sprawy karne 9/2011).

Kolejną istotną zmianę proponuje się wprowadzić w art. 4 ustawy o kompensacie. Jej źródłem jest brzmienie przepisu art. 1 Dyrektywy, który stanowi, że prawo do złożenia wniosku przysługuje, gdy przestępstwo zostało popełnione na terytorium jednego z państw Unii na szkodę osoby, która ma stałe miejsce zamieszkania w jednym z państw Unii.

Zasada terytorialności określa zarówno państwo zobowiązane do zapłacenia rekompensaty jak i status osoby uprawnionej do wystąpienia z takim żądaniem.

Wprowadzony do ustawy wymóg posiadania przez ofiarę obywatelstwa polskiego lub innego państwa unijnego odbiega od wymogów Dyrektywy, która odmiennie niż Konwencja, nie przyjmuje kryterium obywatelstwa, lecz wyłącznie kryterium stałego miejsca zamieszkania.

Występująca w tym miejscu wyraźna sprzeczność pomiędzy ustawą, a wiążącą Polskę Dyrektywą jest przyczyną wprowadzanej zmiany art. 4, który przyjmie kryterium miejsca stałego pobytu, jako kryterium decydujące o możliwości uzyskania statusu osoby uprawnionej w rozumieniu ustawy.

W art. 5 ustawy o kompensacie wyrażona została zasada subsydiarności kompensaty państwowej. Przepis stanowi obecnie, że kompensata przysługuje wówczas, gdy ofiara nie może uzyskać zwrotu kosztów związanych z leczeniem i rehabilitacją lub utraconych zarobków lub innych środków utrzymania od sprawcy lub sprawców przestępstwa, z tytułu ubezpieczenia, ze środków pomocy społecznej ani z innego źródła lub tytułu.

Przesłanki te przesądzają często o niemożności ubiegania się o przyznanie kompensaty i są w praktyce źródłem rozbieżnych interpretacji wynikających przede wszystkim z niedookreśloności pojęcia „z innego źródła lub tytułu”, co umożliwiałoby stawianie wnioskodawcy zarzutu, że nie uczynił wszystkiego, co według mniemania organu orzekającego mógł i powinien uczynić (za St. Jagodzińskim „Praktyka przyznawania świadczeń...”). W nowym brzmieniu art. 5 proponuje się wykreślenie wyrazów „z innego źródła lub tytułu”.

Dodatkowo w art. 5 dodany został ust. 2, który ustanawia jako warunek ubiegania się o przyznanie kompensaty istnienie zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa. Jego wprowadzenie wynika z rezygnacji w ustawie z pojęcia „przestępstwo”, a zwłaszcza wykreślenia art. 7, który ustanawiał zasadę, zgodnie z którą kompensatę przyznaje się, jeżeli postępowanie karne wszczęto albo odmówiono jego wszczęcia z określonych przyczyn.

Brak wymogu wcześniejszego, oficjalnego zgłoszenia zawiadomienia o zaistnieniu czynu zabronionego skutkującego szkodą na zdrowiu (lub życiu) danej osoby, mogłoby powodować napływ wniosków o przyznanie kompensaty, które opierałyby się wyłącznie na swobodnych opisach zdarzeń zawartych we wniosku osoby uważającej się za ofiarę czynu zabronionego.

Zmieniana ustawa w art. 6 określa jedynie maksymalną wysokość kompensaty. Określona na 12 tysięcy zł kwota nie daje sądowi możliwości odzwierciedlenia w orzekanej kompensacie rzeczywistej straty poniesionej przez ofiarę. Zdarza się, że identyczna suma przyznawana jest za uszczerbek na zdrowiu z art. 157 k.k. oraz w przypadku śmierci ofiary. Przy takich kwotach przyznanie kompensaty ma raczej wymiar symboliczny.

Przy wielości rozważanych propozycji, mających na celu rozwiązanie problemów związanych z wysokością orzekanych kwot proponuje się w projekcie ustawy podwyższenie kwoty maksymalnej świadczenia do 25 tysięcy złotych.

Takie określenie możliwej wysokości zasądzanych kwot kompensaty pozwoli organom orzekającym na większą elastyczność i swobodę orzekania w kwestii wysokości kompensaty, a ofiarom przestępstw umożliwi uzyskanie kwot, które będą stanowić realne wsparcie w trudnym, post-traumatycznym okresie życia.

Przepis w obecnym brzmieniu nie zapewnia minimalnego progu wypłaty, który miałby odniesienie do kosztów prowadzonego w sprawie postępowania oraz strat i wydatków poniesionych przez ofiarę na skutek przestępstwa. W literaturze przedmiotu wyrażony został pogląd, iż wprowadzenie dolnej granicy kompensaty jest konieczne (E. Bieńkowska i L. Mazowiecka „Państwowa kompensata przysługująca ofiarom niektórych przestępstw. Komentarz teza 5 do art. 6 str. 38).

Wbrew temu stanowisku (potrzeby wskazania kwoty minimalnej) zdecydowano, że przepis art. 6 nie będzie określał kwoty minimalnej kompensaty.

Przyjęcie takiej kwoty bądź to uniemożliwiłoby domaganie się kwot niższych od wskazanej w przepisie, bądź zmuszałoby organ orzekający do przyznawania całej kwoty minimalnej w przypadku każdego wniesionego wniosku np. w przypadku udowodnienia szkody o wartości 700 zł, należałoby zasądzić kwotę wskazaną w ustawie jako minimalną np. 1 tys. zł.

Należy przy tym pamiętać, że kompensata nie ma charakteru zadośćuczynienia, a jedynie służy pokryciu kosztów, utraconych zarobków i innych środków utrzymania, wskazanych w art. 3 ustawy.

W art. 6 zmienianej ustawy wprowadza się w ust. 2 nowy przepis, stanowiący swoisty odpowiednik art. 322 Kodeksu postępowania cywilnego.

Przepis ten usunie dotychczasowe wątpliwości sądów w zakresie dopuszczalności zastosowania odstępstwa od wymagania ścisłego udowodnienia wysokości dochodzonej kompensaty, gdy udowodnienie to jest niemożliwe lub nader utrudnione.

Katalog spraw zawarty w art. 322 k.p.c. ma charakter zamknięty, a możliwość jego rozszerzenia na inne sprawy, dopuszczalna z uwagi na orzecznictwo Sądu Najwyższego, była wątpliwa w sprawach o kompensatę, ze względu na wyłączenie kasacji w tych sprawach.

W tej sytuacji w projekcie proponuje się wprowadzenie odrębnego przepisu dotyczącego bezpośrednio spraw o kompensatę. Pozwoli to sądowni na rozstrzyganie spraw, w których przy stwierdzeniu istnienia zasadności dochodzonej kompensaty, wysokość dochodzonego świadczenia nie została (nie mogła być) przez uczestnika postępowania udowodniona przed sądem w sposób ścisły.

Kolejną zmianą zamieszczoną w ustawie jest uchylenie art. 7 i 13 ustawy o kompensacie, przy czym uchylenie art. 13 stanowi konsekwencję uchylenia art. 7.

Jak podniesiono wyżej, w art. 5 ustawa stanowi, że prawo do kompensaty przysługuje niezależnie od tego czy sprawca lub sprawcy przestępstwa zostali wykryci, oskarżeni lub skazani. Taka treść normy stanowionej w przepisie jest zgodna z rozwiązaniami przewidzianymi w pkt 10 Preambuły Dyrektywy oraz w Preambule Konwencji.

Tymczasem art. 7 zawiera przesłanki odmowy prawa do kompensaty, które pozostają w sprzeczności z treścią art. 5, gdyż uzależniają prawo do kompensaty o warunków leżących po stronie sprawcy.

„Negatywne przypadki orzeczenia kompensaty wyszczególnione treścią art. 17 § 1 pkt 1, 2, 3, 7 i 9 k.p.k. ustawa zadekretowała *en block*, jako okoliczności wyłączające zawsze i wszędzie możliwość przyznania kompensaty pokrzywdzonemu. Rozstrzygnięcie takie nie może uzyskać społecznej akceptacji, gdyż zachodzą tu różne przyczyny i podstawy wyłączające odpowiedzialność karną sprawcy czynu zabronionego, a nie pokrzywdzenie ofiary.” (za St. Jagodzińskim „Praktyka przyznawania świadczeń...”).

Stosownie do uwag podnoszonych przez komentatorów ustawy, wyłącznie przesłanki określone w art. 7 i 8 Konwencji mogą stanowić podstawę obniżenia lub wyłączenia prawa do kompensaty.

Odpowiedzią na takie stwierdzenie staje się uchylenie art. 7 oraz jednoczesne włączenie do projektu ustawy przepisu art. 7a, który w ust. 1 przewiduje możliwość zmniejszenia lub

wyłączenia prawa do kompensaty, gdy ofiara przyczyniła się do popełnienia czynu zabronionego lub godziła się na ryzyko doznania skutków czynu zabronionego.

Do tej pory ewidentne przypadki przyczynienia się ofiary do zaistnienia przestępstwa bądź rozmiarów doznanej szkody, pozostawały poza zainteresowaniem sądu i prokuratury.

Po wejściu w życie nowego przepisu organ orzekający będzie mógł ocenić każdy przypadek z całą jego złożonością i moderować kwotę kompensaty, gdy zachowanie ofiary było elementem niezbędnym do zaistnienia czynu zabronionego skutkującego jego pokrzywdzeniem.

Art. 7a ust. 2 przewiduje odmowę przyznania kompensaty, gdy ofiara była współsprawcą czynu zabronionego, z którego wywodzi swoje uprawnienie (np. w przypadku wniosku o przyznanie kompensaty wniesionego przez uczestnika bójki).

Przyznanie kompensaty będzie również wyłączone w przypadkach godzenia się na ryzyko doznania skutków czynu zabronionego, przez co należy rozumieć przypadki np. ryzyka sportowego (nielegalne walki lub wyścigi) oraz zgodę pokrzywdzonego na naruszenie jego praw.

W kolejnym zmienianym art. 8 doprecyzowane zostały przepisy proceduralne, stosowane w sprawach kompensacyjnych. Ustawa nowelizująca pozostawia te sprawy kognicji sądów rejonowych, które orzekać będą według przepisów Kodeksu postępowania cywilnego o postępowaniu nieprocesowym.

Przepis art. 8 ust. 2 wprowadza odrębne wskazanie sądu właściwego w tych przypadkach, gdy ofiarą przestępstwa popełnionego na terytorium Polski była osoba, która ma miejsce stałego pobytu na terytorium innych państw członkowskich UE. Będzie to sąd rejonowy właściwy ze względu na miejsce czynu zabronionego.

Jednocześnie uczestnikami postępowania będą wyłącznie wnioskodawca i prokurator, natomiast sprawcy czynu przysługiwać będzie jedynie prawo składania zeznań w charakterze świadka.

Art. 8 w nowym brzmieniu zawiera również przepis dający możliwość wystąpienia z wnioskiem o przyznanie kompensaty przez inną osobę, pod której pieczę osoba uprawniona pozostaje, w przypadku gdy pokrzywdzonym jest osoba nieporadna ze względu na wiek lub stan zdrowia. Przepis ten, wzorowany na rozwiązaniu przyjętym w art. 51 § 3 Kodeksu postępowania karnego, umożliwi bliskim opiekującym się ofiarami (które pomimo

niemożności samodzielnego działania nie są ubezwłasnowolnione) wykonywanie praw określonych ustawą w ich imieniu.

Ustawa proponuje wydłużenie terminu do złożenia wniosku do 3 lat od dnia ujawnienia się skutków czynu zabronionego, nie później jednak niż 5 lat od dnia jego popełnienia.

Zmiana ta jest odpowiedzią na podnoszone głosy praktyków, iż w efekcie traumatycznego przeżycia jakim było dla ofiary przestępstwo, czas potrzebny na leczenie, rehabilitację i obiektywną ocenę skutków tych zdarzeń, może być niewystarczający na podjęcie właściwych decyzji i dochodzenie kompensaty w wyznaczonym ustawą czasie.

Ustawa zmienia art. 9 ustawy o kompensacie precyzując wymogi dotyczące składanego wniosku.

Zmiana ust. 1 rozwiązuje problematyczne kwestie, które pojawiały się na gruncie stosowania przepisu w dotychczasowym brzmieniu. Chodzi zwłaszcza o potrzebę określania obywatelstwa osoby będącej ofiarą przestępstwa, w efekcie którego osoba ta zmarła, w sytuacji, gdy najbliżsi tej osoby posiadali inne obywatelstwo niż zmarły.

Z istoty prawa do kompensaty wynika, że znaczenie mają okoliczności związane ze statusem (obywatelstwo albo miejsce stałego pobytu) ofiary, a nie osoby uprawnionej będącej osobą najbliższą ofiary, która zmarła.

Wprowadzone w nowelizacji nowe brzmienie art. 4 (który wprowadza kryterium miejsca stałego pobytu w miejsce kryterium obywatelstwa) i art. 9 ust. 1 usuwają wszelkie dotychczasowe problemy interpretacyjne i nakazują wskazanie we wniosku miejsca stałego pobytu osoby uprawnionej, a w wypadku ofiary, która poniosła śmierć – również jej ostatni adres miejsca stałego pobytu.

Szczególnie ważna jest zmiana polegająca na usunięciu wymogu podawania przez osobę uprawnioną informacji o jej stanie rodzinnym (dotychczasowy art. 9 ust. 1 pkt 2). „Wymóg ten nie ma i nie powinien mieć żadnego znaczenia przy rozpoznawaniu wniosku, a przede wszystkim przy podejmowaniu decyzji o przyznaniu kompensaty i jej wysokości. Jediną ważną kwestią jest informacja dotycząca tego, czy osoba uprawniona jest osobą najbliższą ofiary, która w wyniku czynu zabronionego poniosła śmierć.” (E. Bieńkowska i L. Mazowiecka „Państwowa kompensata przysługująca ofiarom niektórych przestępstw. Komentarz” teza 2 do art. 9 str. 53).

W miejsce informowania o stanie rodzinnym, ustawa wskazuje w art. 9 ust. 3 na obowiązek dostarczenia organowi orzekającemu istotnych dla sprawy dokumentów i informacji dotyczących kwestii pozostawania osobą najbliższą dla ofiary, która poniosła śmierć, lub informacji dotyczących faktu pozostawania z taką ofiarą we wspólnym pożyciu, co nastąpić ma w formie oświadczenia złożonego pod rygorem odpowiedzialności karnej.

Ustawa wprowadza również, jako niezbędny element wniosku o kompensatę, obowiązek wskazania numeru identyfikacyjnego PESEL.

Przebudowie uległy przepisy art. 10 ustawy o kompensacie, które określają organy pomocnicze właściwe w stosunkach wewnątrz krajowych i transgranicznych, do kompetencji których należy udzielanie niezbędnych informacji w zakresie możliwości i warunków ubiegania się o kompensatę.

Projekt ustawy przewiduje, że organem pomocniczym w sprawach czynów zabronionych popełnionych na terytorium Polski będzie prokurator prowadzący postępowanie w sprawie o czyn zabroniony, z którego pokrzywdzony wywodzi swoje uprawnienie do kompensaty.

To właśnie ten prokurator (a nie jak dotychczas prokurator okręgowy właściwy ze względu na miejsce zamieszkania ofiary) będzie właściwy do udzielania pokrzywdzonemu informacji o jego uprawnieniach, w tym o uprawnieniach wynikających z ustawy o kompensacie. Rozwiązanie to wydaje się być najwłaściwsze ze względu na fakt, że to właśnie prokurator bezpośrednio prowadzący sprawę posiada wiedzę i informacje istotne dla uprawnionego w konkretnej sprawie.

Przewiduje się, że ustanowienie prokuratorów prowadzących postępowanie w sprawie organem pomocniczym, znacząco podniesie ilość wnoszonych spraw o kompensatę, co wynikać będzie z szerokiego i ułatwionego dostępu do informacji na temat możliwości jej dochodzenia.

Inaczej określono właściwość organu pomocniczego w przypadku osób posiadających miejsce stałego pobytu w Polsce, które są ofiarami czynu zabronionego popełnionego na terytorium innego państwa Unii Europejskiej. W tym wypadku właściwy miejscowo będzie tak jak dotychczas prokurator okręgowy właściwy dla miejsca stałego pobytu osoby uprawnionej, który wydaje się być organem odpowiednim do prowadzenia spraw wymagających intensywnej i aktywnej współpracy z zagranicznymi organami orzekającymi.

Kolejną kwestią omówioną w niniejszym uzasadnieniu jest zmiana przepisu art. 11 ustawy o kompensacie, który zakazuje wnoszenia skargi kasacyjnej.

Dotychczasowa regulacja spotkała się z licznymi głosami krytyki zarówno w literaturze przedmiotu jak i wśród praktyków. Ponożono argument braku kontroli merytorycznej, która zapewniłaby jednolitość orzecznictwa i jego zdecydowanie wyższy poziom. (E. Bieńkowska i L. Mazowiecka „Państwowa kompensata przysługująca ofiarom niektórych przestępstw. Komentarz” teza 2 do art. 10 str. 61 i 62).

W niniejszym projekcie zdecydowano o przyjęciu stanowiska pośredniego, dającego prawo do uruchomienia kontroli kasacyjnej tylko tym osobom, których wniosek o kompensatę został nieuwzględniony w całości. Za takim rozwiązaniem przemawia stosunkowo niewielka wysokość kwoty, o którą wnioskuje ubiegający się o kompensatę, w stosunku do kwoty 50 tys. zł., która w zwyczajnych warunkach wyznacza prawo do wystąpienia ze skargą kasacyjną.

Jednym z najbardziej oczekiwanych rozwiązań proponowanych niniejszą nowelizacją było wprowadzenie możliwości uzyskania zaliczki na poczet kompensaty, na pokrycie niezbędnych kosztów leczenia, rehabilitacji lub pogrzebu.

W projekcie zdecydowano, że ustawa nie będzie tego zagadnienia regulować w sposób odrębny, lecz zostanie ono włączone w ramy kompleksowych uregulowań Kodeksu postępowania cywilnego w części dotyczącej sądowego zabezpieczenia roszczeń pieniężnych.

Przewidziana w projekcie instytucja zaliczki została uznana przez projektodawcę za jeden ze sposobów nowacyjnego zabezpieczenia roszczenia o przyznanie kompensaty, przysługującego osobie uprawnionej od państwa. Jej celem jest tymczasowe unormowanie stosunku prawnego pomiędzy Skarbem Państwa a osobą uprawnioną, przez przyznanie tej osobie części należnego jej roszczenia pieniężnego, przeznaczonej na zaspokojenie doraźnych, mocno uzasadnionych potrzeb.

W związku z tym zrezygnowano z nowelizowania art. 6 (ust. 2–7) na rzecz dodania art. 2 ustawy, który zawiera zmiany art. 753¹ § 1–3 Kodeksu postępowania cywilnego (przepisy o zabezpieczeniu nowacyjnym roszczeń pieniężnych).

4. Skutki projektowanej ustawy

Przewidywanym i oczekiwanym skutkiem prawnym projektowanej ustawy będzie zwiększenie ilości pozytywnie rozpatrzonych wniosków o przyznanie kompensaty oraz podwyższenie sum przyznawanych w tych sprawach.

Oczekuje się również, że w powszechnej świadomości zaistnieje informacja o możliwości korzystania z uprawnień zawartych w nowelizowanym akcie prawnym.

Skutki finansowe projektowanej ustawy wynikające ze zwiększonego wpływu spraw i wyższych zasądzanych kwot przewidziane są w budżecie państwa i jak do tej pory wykorzystywane były w znikomym stopniu, co zaznaczono już w pkt 2 niniejszego uzasadnienia.

Ustawa nie pociągnie za sobą skutków finansowych i nie wpłynie na poziom dochodów i wydatków pozostałych jednostek sektora finansów publicznych, w tym jednostek samorządu terytorialnego. Projektowane zmiany nie będą miały wpływu na konkurencyjność gospodarki i funkcjonowanie przedsiębiorstw.

5. Konsultacje

W trakcie prac nad projektem ustawy, przed jego pierwszym czytaniem, wystąpiono o opinie do:

- 1) Ministra Sprawiedliwości;
- 2) Prokuratora Generalnego;
- 3) Sądu Najwyższego;
- 4) Rzecznika Praw Obywatelskich;
- 5) Rzecznika Praw Dziecka;
- 6) Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa;
- 7) Krajowej Rady Sądownictwa;
- 8) Naczelnej Rady Adwokackiej;
- 9) Krajowej Rady Radców Prawnych;
- 10) Stowarzyszenia Sędziów Polskich Iustitia;
- 11) Stowarzyszenia Sędziów Themis;
- 12) Stowarzyszenia Asystentów Sędziów;
- 13) Stowarzyszenia Referendarzy Sądowych;
- 14) Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka;

- 15) Fundacji Pomocy Ofiarom Przestępstw;
- 16) Fundacji Dzieci Niczyje;
- 17) Stowarzyszenia Pomocy Ofiarom Przestępstw i Wypadków Drogowych "Feniks".

Swoje opinie przedstawili: Minister Sprawiedliwości, Prokurator Generalny, Sąd Najwyższy, Rzecznik Praw Obywatelskich, Prokuratoria Generalna Skarbu Państwa, Krajowa Rada Sądownictwa, Rzecznik Praw Dziecka, Fundacja Pomocy Ofiarom Przestępstw i Fundacja Dzieci Niczyje.

Minister Sprawiedliwości podszedł z akceptacją do powstania projektu ustawy oraz przedstawił szereg uwag szczegółowych:

- wyraził krytyczne stanowisko w kwestii odejścia od pojęcia "przestępstwo" na rzecz "czynu zabronionego" oraz uchylecia art. 7 i 13; w trakcie prac komisji senackich w ramach pierwszego czytania zyskał akceptację Ministra projekt brzmienia art. 7a,
- wskazał na potrzebę okazania przez osobę składającą wniosek zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa; uwaga ta została uwzględniona w projekcie,
- podkreślił częste w praktyce trudności związane z udowodnieniem wysokości szkody i potrzebę zastosowaniem art. 322 k.p.c.; uwaga została uwzględniona w projekcie,
- uwagi dotyczące kwestii zaliczki na poczet kompensaty (poparte stanowiskiem Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Cywilnego) – spowodowały przyjęcie w projekcie art. 2, zawierającego zmianę przepisów Kodeksu postępowania cywilnego,
- podkreślił potrzebę pozostawienia właściwości miejscowej organu orzekającego według miejsca stałego pobytu osoby uprawnionej; uwagę uwzględniono,
- wypowiedział się przeciwko zmianie art. 9 ust. 1 pkt 2, który nakłada obowiązek wskazania stanu rodzinnego osoby uprawnionej; uwagi tej nie uwzględniono, przyjęto jednak nowe brzmienie ust. 3, który będzie pozwalał ocenić status osoby najbliższej oraz osoby pozostającej we wspólnym pożyciu,
- zaproponował uwzględnienie w treści wniosku numeru PESEL; uwagę tę uwzględniono,
- podniósł potrzebę zwolnienia osoby uprawnionej od kosztów związanych z dochodzeniem kompensaty, w tym z kosztów tłumaczeń; uwaga ta nie została uwzględniona.

Uwaga Ministra Sprawiedliwości dotycząca obowiązku informacyjnego związanego z możliwością dochodzenia kompensaty nie została uwzględniona ze względu na uchwalone

przez Sejm nowe brzmienie art. 300 Kodeksu postępowania karnego, który zagadnienie to reguluje.

Prokurator Generalny podkreślił niezbędność nowelizacji ustawy o kompensacie, zwłaszcza z uwagi na konieczność jej dostosowania do wiążącego Polskę prawa międzynarodowego. W uwagach szczegółowych przedstawił propozycje poprawek dotyczące m. in. rodzaju szkody na zdrowiu osób uprawnionych do wnoszenia wniosku oraz organu pomocniczego. Propozycje zostały w większości uwzględnione.

Sąd Najwyższy przedstawił ogólną pozytywną opinię oraz szereg uwag o charakterze merytorycznym i redakcyjnym. Sąd Najwyższy wyraził swoje negatywne stanowisko wobec propozycji przyznania uprawnionemu prawa do wniesienia skargi kasacyjnej. Tę opinię uwzględniono w części. Uwaga redakcyjna dotycząca art. 14 została uwzględniona. Pozostałe uwagi, ze względu na przyjęcie w takcie I czytania innych, dalej idących poprawek, stały się bezprzedmiotowe.

Rzecznik Praw Obywatelskich odniósł się z aprobatą do zapowiadanej zmiany ustawy o kompensacie, podnosząc jednocześnie brak prerogatywy ustawowej pozwalającej na bezpośrednie uczestniczenie w procesie legislacyjnym, w tym opiniowanie projektów ustaw.

Prokuratoria Generalna Skarbu Państwa zgłosiła uwagi o charakterze redakcyjnym, które nie zostały uwzględnione w projekcie ustawy;

Krajowa Rada Sądownictwa odniosła się krytycznie do szeregu proponowanych w ustawie zmian:

- negatywnie oceniła zastosowanie w terminologii ustawy pojęcia „czyn zabroniony”,
- negatywnie oceniła określenie w projekcie kwoty minimalnej kompensaty; uwaga ta została uwzględniona,
- wskazała na potrzebę rozszerzenia podstaw odmowy przyznania kompensaty zawartych w art. 7a; uwaga ta została częściowo uwzględniona,
- zwróciła uwagę, że jej zdaniem charakter spraw o kompensatę uzasadnia wyłączenie ich z kognicji sądów i przekazanie np. organom administracji rządowej lub samorządowej (organom pomocy społecznej).

Rzecznik Praw Dziecka wyraził zadowolenie z propozycji zmian zawartych w projekcie.

Fundacja Pomocy Ofiarom Przestępstw, aprobując kierunek proponowanych zmian, wniosła o rozszerzenie prac, skonsolidowanie środków i wysiłków wszystkich środowisk i utworzenie Centrum Pomocy Ofiarom Przestępstw.

Fundacja Dzieci Niczyje przedstawiła w opinii uwagi dotyczące zastosowania w terminologii ustawy pojęcia „czyn zabroniony”, wskazania osoby obowiązanej do zwrotu kompensaty, gdy ofiara jest dzieckiem, wątpliwości związanych z zastosowaniem pojęcia „przyczynienie się”, dodania przepisu – odpowiednika art. 51 § 2 k.p.k. oraz właściwości miejscowej sądu. Ta ostatnia uwaga została uwzględniona.

6. Oświadczenie o zgodności z prawem Unii Europejskiej

Projekt jest zgodny z prawem Unii Europejskiej i dostosowuje przepisy ustawy o państwowej kompensacie przysługującej ofiarom niektórych przestępstw do przepisów Dyrektywy Rady 2004/80/WE z dnia 29 kwietnia 2004 r (Dz. Urz. UE L 261 z 6.08.2004) odnoszącej się do kompensaty dla ofiar przestępstw.